

УДК 331

Твердохлебова Наталя Євгеніївна
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
(Харків, Україна)

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ

Анотація. *Захист та безпека праці – це всі заходи, які сприяють захисту життя і здоров'я працівників, збереженню їхньої робочої сили та організації безпечної професійної діяльності. Безпека праці на підприємстві відображає стан, у якому людина захищена від нещасних випадків та професійних захворювань у виробничому процесі. Визначальними умовами недопущення розвитку небезпечних та надзвичайних ситуацій та мінімізації їх негативних наслідків є навчання населення безпечній поведінці та рівень підготовленості кожної людини діяти в умовах надзвичайної ситуації.*

Ключові слова: *надзвичайна ситуація, безпека, безпека праці, цивільний захист, домедична допомога.*

Tverdokhliebova Natalia Evgenievna
National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»
(Kharkiv, Ukraine)

DIRECTIONS OF SPECIALISTS TRAINING SYSTEM IMPROVEMENT IN THE FIELD OF OCCUPATIONAL SAFETY

Abstraction. *Occupational safety and health are all measures that contribute to life and health protection of workers, the preservation of their workforce and the organization of safe professional activities. Occupational safety at the enterprise reflects the state in which a person is protected from accidents and occupational diseases in the production process. Determining conditions for preventing the development of dangerous and emergency situations and minimizing their negative consequences are teaching the population to safe behaviour and the preparedness level of everyone to act in an emergency.*

Key words: *mergency, safety, occupational safety, civil protection, home care.*

Постановка проблеми. Зовнішнє середовище є джерелом серйозних загроз для внутрішнього устрою сучасного суспільства [1, с. 127]. Якщо казати про техногенну небезпеку, загрози сучасного світу можуть включати навмисну модифікацію або маніпулювання результатами та процесами (наприклад, включення та вимикання засобів, відкриття та закриття затворів у системах трубопроводів, вимикання технологічних сигналів, сигналів про помилки або аварійні сигнали). Сюди ж належать: несанкціоноване використання точок доступу для технічного обслуговування; кібератаки; атаки типу “відмова в обслуговуванні”, які можуть послабити мережеві з'єднання та найважливіші ресурси та призвести до відмови систем; несанкціонований доступ до ресурсів тощо.

В злочинних цілях з метою отримання інформації про відповідний об'єкт можуть бути використані інсайдери, які можуть спостерігати за процесами протягом певного періоду часу (промислове шпигунство).

Розгортання хімічної, біологічної, радіологічної або військової зброї – ще один особливий тип загрози. Він може змінюватись від використання отруйного газу на основних транспортних розв'язках та перехрестях до поширення інфекційних хвороботворних мікроорганізмів. Як засвідчила ситуація з поширенням COVID-19, ужитих заходів по запобіганню розповсюдження хвороби як в країні, так і за її межами, виявилось недостатньо. Також доречно відзначити, що напад на критично важливий об'єкт, що містить хімічні, біологічні, радіоактивні або ядерні матеріали, також може призвести до викиду таких речовин.

Найбільш поширені загрози сучасності включають також використання вибухових речовин чи запальних засобів, транспортних засобів, ракет, гранат тощо для досягнення повного або часткового колапсу або руйнування.

З початком бойових дій на території України з боку Росії в багатьох областях склалася обстановка, яка характеризується як дуже складна. При цьому показник смертності населення в Україні вкрай високий. Покращання якості надання своєчасної медичної допомоги на догоспітальному етапі – це шлях до зміни ситуації на краще.

Стає зрозумілою величезна актуальність питання надання домедичної допомоги постраждалим та відповідальність, яка лягає на рятувальників та інших осіб, які перебувають на місці надзвичайної ситуації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Реалізація комунікаційних стратегій щодо всеукраїнської інформаційної кампанії з метою популяризації домедичної допомоги серед населення держави передбачено лише протягом 2021–2023 рр., що в умовах сьогодення виглядає невиправдано затягнутою у часі [2].

Згідно з дослідженнями, статистично значуще зростання показників виживання серед постраждалих досягається лише у разі, коли вони можуть розраховувати на початок такої допомоги не пізніше ніж через 4 хвилини після настання екстреної ситуації. Це можливе у разі надання домедичної допомоги безпосередніми свідками на місці події, які можуть допомогти підтримати життя до прибуття медичних працівників [3].

Кафедра “Безпека праці та навколишнього середовища” Національного технічного університету “Харківський політехнічний інститут” здійснює підготовку фахівців з охорони праці (бакалаврів та магістрів за спеціальністю 263 – “Цивільна безпека”). Згідно стандарту вищої освіти України метою навчання є: підготовка фахівців, які мають оволодіти компетентностями, потрібними для створення і підтримання здорових та безпечних умов праці, життєдіяльності людини, забезпечення цивільного захисту, техногенної безпеки, а також реагування на надзвичайні ситуації та ліквідації їх наслідків [4].

В переліку дисциплін, що викладаються студентам для набуття означених стандартом компетентностей, є навчальна дисципліна “Медицина надзвичайних ситуацій”, яка викладається студентам освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” спеціальності 263 – “Цивільна безпека”.

Метою даної статті є розкриття системи підготовки фахівців з охорони праці по напряму вдосконалення навичок надання домедичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях.

Виклад основного матеріалу

Вивчення навчальної дисципліни “Медицина надзвичайних ситуацій” студентами здійснюється на другому курсі навчання.

Медицина надзвичайних ситуацій – це галузь медицини, яка становить особливу систему наукових знань та своєрідну форму практичної діяльності, що спрямовані на розроблення стратегії та тактики надання екстреної медичної допомоги великій кількості постраждалих у надзвичайних ситуаціях за гострої нестачі медичних сил та засобів системи охорони здоров'я.

Домедична допомога – невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, що здійснюються на місці події особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти основними практичними навичками з рятування та збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані.

Мета викладання навчальної дисципліни полягає у:

- засвоєнні студентами загальних принципів та способів захисту, організації та планування медичного забезпечення населення в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу;

- оволодінні знаннями та вміннями, що забезпечать студентам як майбутнім фахівцям з охорони праці здатність надавати домедичну допомогу постраждалим в умовах надзвичайної ситуації;

- формуванні прийомів та навичок надання домедичної допомоги постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій у залежності від обставин, що склалися, з урахуванням особистості безпеки.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни є:

- ознайомлення студентів із структурою, методичними підходами та заходами надання медичної допомоги постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу,

- формування уявлення про вплив надзвичайних ситуацій на особистість;

- забезпечення студентів сучасними знаннями щодо функціонування системи медичного захисту населення в Україні, управління ліквідацією медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій, організації лікувально-евакуаційного, санітарно-гігієнічного та протиепідемічного забезпечення населення за умов надзвичайних ситуацій;

- оволодіння навичками надання домедичної допомоги постраждалим і пораненим в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу;

- формування вмінь і навичок щодо обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на здійснення домедичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях;

- формування вмінь впровадження організаційних заходів, які необхідно вжити відповідно до своїх службових обов'язків з рятування та збереження життя людей, що перебувають у невідкладному стані під час надзвичайних ситуацій.

Вивчення дисципліни базується на вивченні студентами навчальних дисциплін професійної підготовки та інтегрується з цими дисциплінами.

Організація навчального процесу здійснюється за кредитно-модульною системою. Обсяг навчального навантаження студентів описаний у кредитах ECTS – залікових кредитах, які зараховуються студентам при успішному засвоєнні ними модулів.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни проводиться у вигляді іспиту.

Висновки. Основне значення викладання дисципліни “Медицина надзвичайних ситуацій” для студентів спеціальності 263 – Цивільна безпека полягає у:

- вивченні функціонування системи медичного захисту населення України, що є актуальним у сучасних умовах;

- формуванні вмінь і навичок студентів щодо обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на здійснення домедичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях,

- формуванні вмінь впровадження організаційних заходів, які необхідно вжити відповідно до своїх службових обов'язків з рятування та збереження життя людини, що перебуває у невідкладному стані під час надзвичайної ситуації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Твердохлебова Н.С. Шляхи підвищення рівня техногенної безпеки в Україні. Наука і техніка сьогодні – Київ, 2022. № 3 (3). С. 127-135.
2. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи екстреної медичної допомоги: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.01.2020 № 111-р.
3. Про схвалення Концепції розвитку системи екстреної медичної допомоги/ Розпорядження від 22 травня 2019 р. № 383-р Київ.
4. Стандарт вищої освіти України за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 26 – Цивільна безпека, спеціальність 263 – Цивільна безпека. Затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 29.10.2018 № 1170.